

על יסוד התוצאות הנ"ל הגנו באים למסקנות אלה: בשנים שבהן כמות הנשמים היא בינונית עולים זני. שן-הסוס האפילים על הזנים הבכירים בני נרעונים ענולים. בשנים שבהן כמות הנשמים מעטה — ובשעת זריעת התירס ידועה כבר, בדרך כלל, כמות הנשמים השנתית פחות או יותר — או באדמות הקלות שאינן שומרות על מימיהן עולים יותר יפה הזנים הבכירים הענולים.

זני. שן-הסוס מחו"ל לא נתנו תוצאות יותר טובות מאשר הזן המקומי, גם בשנים שבהן כמות הנשמים היתה בינונית. אין אפוא — על סמך נסיונותינו עד עתה — כל סבה להעדיף זני חוץ על המקומי. יש לקוות עוד להגברת היבולים והשבחתם ע"י בירור שיטתי של הזן המקומי, שהתחילו בו כבר בתחנת הנסיון ושכל אכר חייב לעשות בשדהו לפי ההוראות שניתנו על ידינו (עיין ידיעות א' עמוד 14).

אפשרי הוא שזני. שן-הסוס מאמריקה יעלו ביבוליהם על הזן המקומי באדמות שלחין. בשנים גשומות מאד או באזורים שבהם הנשמים בהם עולה על יתר חלקי הארץ (כמו הנליל העליון). בכזו זה עלינו עוד לסדר נסיונות.

כמספא ירוק הצמינו ביחוד זני אנסילד מאמריקה: Orange Country Prolific ו-Eureka Ensilage Corn. הם נתנו כמות ירק שעלתה ב-12% על הזן המקומי ומצמינים גם בזה שקלחיהם מופיעים כ-8 שבועות יותר מאוחר; נבוליהם אינם אפוא מתעצבים כל כך מוקדם. ניצץ לכן לזרוע למספא חלק השדה תירס מקומי, וחלק אחד מזני אנסילד הנליל כדי לקבל מספא ירוק לתקופה יותר ממושכה.

למצב גידול העופות ביהודה.

מהד"ח לתרפ"ו של מ. פרידמן

(המריך לגידול עופות).

במשך שנת תרפ"ו בקרתי את הנקודות האלה: חדרה, חולרה, קרית ענבים, קב, מעבר, ופלוגת עין-חרוד בפתח תקוה, נחלת יהודה, עין ח'י, באר טוביה, רעננה, הרצליה, שכונת ברוכוב, רמת-גן; במשקי הפועלות: נחלת יהודה, שבי ברוכוב, פתח תקוה, משק פועלות של חנה מיוול תל-אביב, חבורות הפועלות בתל-אביב וגם במשקים זעירים (פרטיים) המעונינים בפתוח ענף גידול עופות.

תשומת לב מיוחדת הוקדשה ללול במשק הפועלות בשבי ברוכוב (לול להדרכה). ומתוצאות המעשיות (עיין הטבלאות) שנתקבלו הודות לטיפול הטוב והשקעת העבודה המרובה — אפשר להוציא מסקנות גנות ערך רב לכל הענף בארץ.

הגורמים לאי הצלחה בנקודות אחרות היו: חוסר לולים, חצרות ומזונות מתאימים ויחד עם זה החלופים התמידים בין המטפלים בעופות.

פתח תקוה, כראיה לאמור לעיל יש להביא את הלול במשק פועלות בפתח תקוה. כאן נמצאו העופות במשך כל ימי החורף כלולים שטופי מים, והגשם ניתן על ראשי העופות גם בהמצאן על השלבים כלילות. את תקון הגנאי אפשר היה לסדר מחוסר אמצעים, אדמת החצרות — מקום תנועתן של העופות — איננה מתאימה לנטרי למטרתה; היא כבר, עוצרת רטיבות ויוצרת בצות הנשארות זמן רב אחרי כל גשם.

מחוסר מקום יבש לא יכלו העופות להמצא בחוף ובתנועה די צרכן, ולרוב התמוצו יחד בפנת הלול בחמטן אחת את חברתה. כתוצאה מזה קרו מקרי התקררות רבים בין התרנגולות, וביציהן ששמשו לדגירה הביאו דור חלש של אפרוחים, נוסף על זה התרבו הקרציות.

נחלת יהודה, במשך פועלות בנחלת יהודה היו 780 אפרוחים כלול אחד שנדלו היה 8×4.5 מטר. כעבור שלשה חדשים נמכרו מקצת האפרוחים לבשר ו-450 נשארו עוד כלול המתאים ל-200 אפרוחים לכל היותר, הסדור הפנימי כלול זה היה לקוי מאד ומפני זה נוצר אי נקיון. החצר מסביב ללול בת $1/4$ דונם איננה מספיקה אף ל-50 עוף, חלב רוה להונה היה מעט מאד וקסח בשר חסר לגמרי, צריך להודות שהתוצאות שהושגו בתנאים אלה הן טובות.

בקרית ענבים שלמו העופות במשך השנה את כל הוצאות האמורטיוזיה ו-34 ג'מ עבור יום עבודה.

משך לאה קמיניץ, הרצליה, הכנים ב- $1/2$ חדשים ריוח נקי של 30.33 ל"מ, אם נביא בחשבון כי זו היא רק התחלה וכי בעלת המשק איננה מוסרת את כל זמנה לענף זה, המשמש לה מקור הכנסה צדדית (כל הסכום שהושקע במשק העופות כאן היה 40 ל"מ, מהם בנין הלול, הסדור הפנימי והחצר עלו 38.34 ל"מ) יש להגיד בבטחה כי כאן היתה הצלחה רבה.

לשאלת העופות לגידול.

מהנסיון של השנה האחרונה נוכחתי מחדש שבדרך כלל יש להעדיף את העופות המקומיים על הזעירים, העופות הזעירים נפגעים יותר קל ע"י המחלות השונות, ע"י ברור וטפול טוב אפשר להביא את התרנגולות הערבית לאותו אחוז ההטלה כמו של תרנגולות "לנהרין" הנחשבות למטילות הכי משוכחות.

לגידול אוזים וברווזים מטילי ביצים הכרחית מציאותם של מים וירק, בהעדר התנאים האלה אין הגידול כדאי, אולי יותר כדאי לגדלם לבשר. למטרה זו הם נמכרים בגיל של שלשה חדשים ואינם זקוקים לירק ומים, אולם יש קושי רב בהשגת ביצים טובות ופוריות.

תרנגולי הודו לא כדאי לגדל בסמפר רב מכיון שהם דורשים מקום מרווח ועלולים להפגע במחלות במרה יותר גדולה מהתרנגולות, הם מקלקלים על נקלה את קיבתם ורק לעתים רחוקות מכריאים, הם עלולים גם להעביר את המחלות והקרציות על התרנגולות.

דו"ח מהלול במשק פועלות שכ' ברוכוב.

מתוך הדו"ח של משק הפועלות בשכ' ברוכוב (ראה הטבלאות) נוכל להוכיח כי ענף גידול העופות יכול לשמש כמקור הכנסה חשוב במשק, ויש לשים לב לדבר כי עוד לפני זמן קצר חשבו את הענף למקור הפסדים, וכתוצאה מהיחס האדיש הזה אנו עומדים עתה רק בתחילת התפתחותו של הענף החשוב הזה.

כדאי להתעכב מעט על התפתחותו של משק העופות הצעיר הזה, במרץ 1924 הדגירו בפעם הראשונה; הביצים לדגירה נקנו מתרנגולות ערביות ומעורבות, מענין לציון

שבשנתיים וחצי לא קרו מקרים של התפשטות מחלה מדבקת רצינית בין העופות. הצליחו גם לשמור על העופות בפני מזיקים (קרציות וכיו"א) על פי שהלול הוא מעץ. השנה נכנה הלול הראשון מבטון-ברזל וגם הרחבות סודרו מברזל. כדי למנוע בעד התפשטות המחלות אחנו באמצעי שמירה והגנה בפני קרציות ומזיקים אחרים כשהלולים היו עוד חרשים. האמצעים שהשתמשנו בהם היו: (א) חטוא הלולים ופזור אבקת כנים על התרנגולות אחת ל-6 שבועות. (ב) שפע אור שמש בלול (הנכנס דרך הקיר הקדמי הפתוח והחלונות הצדדיים של הלול). (ג) יובש מוחלט ונקיון בתוך הלול. שמירה מעולה על כל פנות הלול וארנוי ההטלה בפני רטיבות ולכלוך. (ד) ארנוי ההטלה וכלי האוכל סודרו באופן שהתרנגולות לא תוכלנה לשבת עליהם*).

התוצאות הכספיות של הלול.

המספרים בטבלא מראים שבשנת תרפ"ה עלתה ההכנסה על ההוצאה ב-154.81 ל"מ. מזה שולמו 55 ל"מ בעד 275 ימי עבודה. 25 ל"מ אמורטיוזיה ללולים, חצרות ומחסן, 17 ל"מ הוצאות כלליות. הסך 57.81 ל"מ נשאר אפוא כרווח נקי. הרווח שהביא הלול בתרפ"ו הראה שאין לפנינו מקרה. הפעם עלתה ההכנסה ב-207.55 ל"מ על ההוצאות והסכום הזה התחלק למעטים אלה: 73.845 ל"מ בעד 410% ימי עבודה, 29 ל"מ אמורטיוזיה, 104.685 ל"מ רווח נקי.

ראוי עוד לציין שהאפרוחים המוקדמים שהוצאו למכירה לבשר באו לשוק לפני הפסח לפני התחלת הסגר, בשעה שהמחירים היו גבוהים, אולם אם נביא בחשבון שגם מחירי המזונות עלו לרגלי ההסגר נניע לאותו המאזן בערך.

חשבון ההוצאה וההכנסה בלול במשך פועלות

שכונת ברוכוב בשנת תרפ"ה.

ההכנסה:		
ביצים	28564	175.95 ל"מ
אפרוחים ועופות		186.96 "
ההוצאות:		
הספקה ושונות	158.10	ל"מ
אמורטיוזיה של 2 לולים, 2 חדרי אמן	14.00	"
אמורטיוזיה של הסדורים בלול	6.00	"
אמורטיוזיה של הגדר	2.00	"
אמורטיוזיה של המחסן	3.00	"
275 ימי עבודת פועל א 20 ג"מ	55.00	"
הוצאות שונות	17.00	"
עודף ההכנסה על ההוצאה	57.81	ל"מ

(*) בתרפ"ז הכניסו בלול, מתוך אי זהירות, תרנגולים בני גזע משוכה מלול של אחד השכנים. הם העבירו את מחלת העינים שהתפשטה במדה חזקה והיו מוכרחים למכור הרבה עופות. וכמובן שערך הלול ירד במדה מרובה.

ההוצאות במשך העופות הקטן של לאה קמוניץ — הרצליה.

במשך $7\frac{1}{2}$ חרשים: מ"ד 15.4.26 עד 1.1.27

700 ביצים לדגירה	6.00 ל"מ	211 ק"ג פסלת חטה	4.46 ל"מ
13 פחים נפט	3.25	20 כוספה	0.83
51 רוטל חטה גרוסה	2.48	70 חלב רזה	2.45
86 שעורה	2.42	101 ירק	1.47
80 תירס	2.76	$\frac{1}{2}$ קוואקר	0.36
83 דורה שלמה	2.21	$1\frac{1}{3}$ שמן דגים	0.48
58 קמח תירס	2.00	36 פחמים	0.44
50 קמח שעורה	1.85	קלי מלח אנגלי וחטא	1.32
32 קמח עצמות	1.23	21 נמלים גוריקש, תבן לרפוד	1.57
34 קמח בשר	3.41	הובלה	2.15
30 קמח פולים	1.26		
393 סובין	7.09		
			<u>50.49 ל"מ</u>

ההכנסה במשך הזמן הנ"ל.

239 אפרוחים לבשר	53 רוטל	17.86 ל"מ
59 לנידול		10.55
264 ביצים בחודש ספטמבר		
825 " " אוקטובר		
1246 " " נובמבר		
1226 " " דצמבר		
		20.86

העופות הנמצאים כלול

70 תרנגולות בנות $8\frac{1}{2}$ חרשים א	38 ג"מ	26.60
11 תרנגולים בני $8\frac{1}{2}$	א 45	4.95

80.82 ל"מ

50.49 . . . . . ההוצאות

30.33 ל"מ . . . . . הריכוז

הסכומים שהושקעו באינבנטר הנם:

לול אחד 5×5 מטר	24.30 ל"מ	(כנו בעצמם).
גדר	7.80	
סדר פנימי	6.15	
	<u>38.34 ל"מ</u>	

האינקובטור ל-350 ביצים הושאל מתחנת הנסיון בכך-שמן.

